

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

© Д.В. Данко, 2017

УДК 616-058:378 (447)

Д.В. ДАНКО

Ужгородський національний університет, медичний факультет, кафедра соціальної медицини та гігієни, Ужгород

НОВІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

У статті представлено досвід у викладанні дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» в рамках кредитно-модульної системи шляхом застосування інтерактивного методу проведення практичних занять ЧПКМ (читання та письмо для розвитку критичного мислення). Метод ґрунтується на когнітивній аналітико-синтетичній здатності до поетапного аналізу, логічно аргументованого судження щодо змісту та форми навчальних текстів, а також самостійності, незалежності мислення від існуючих стереотипів, результатом чого є формування власної позиції щодо будь-яких текстів і ситуацій в цілому. Наведено критерії оцінювання поточного та модульного контролю.

Ключові слова: соціальна медицина та організація охорони здоров'я, громадське здоров'я, кредитно-модульна система, ЧПКМ (читання та письмо для розвитку критичного мислення)

Вступ. Соціальна медицина як наука і предмет викладання посідає провідне місце у сучасній медичній науці та підготовці фахівців системи охорони здоров'я. Навчальна дисципліна «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» розкриває весь спектр фундаментальних понять «здоров'я» та «охорона здоров'я», особливості їх формування, сучасні тенденції трансформації та вплив на суспільний розвиток. В англomовних країнах дану навчальну дисципліну частіше називають «Громадське здоров'я» [4]. В умовах появи нових викликів і загроз демографічного, екологічного, соціально-економічного і суспільно-політичного характеру зростає значущість і переосмислюється сутність категорій здоров'я та ролі систем його охорони у вирішенні питань медичного обслуговування. Значно посилюються вимоги щодо підготовки нової генерації лікарів, здатних якісно виконувати завдання із збереження, зміцнення та відновлення здоров'я. Ефективна робота фахівців у нових умовах не можлива без засвоєння основ громадського здоров'я та його охорони. Саме ця дисципліна акцентує увагу на вивченні залежності здоров'я від різноманітних чинників, у тому числі соціальних, на підходах до розробки та оцінки ефективності заходів щодо поліпшення й удосконалення надання медичної допомоги.

Потік інформації у сучасному світі вимагає застосування таких методів навчання, які б дозволили ефективно передавати великий обсяг знань та

забезпечити високий рівень оволодіння матеріалом, який вивчається. Однією із методичних інновацій є використання інтерактивних методів навчання (з англ. «inter» – взаємний, «act» – діяти). До провідних методів інтерактивних форм навчання відносяться тренінги, дискусії, кейс-методи, методи проектів, ділові ігри, методи аналізу ситуацій та розвитку критичного мислення [1].

Мета дослідження. Підвищити рівень навчально-пізнавальної діяльності студентів з соціальної медицини та організації охорони здоров'я шляхом застосування інтерактивного методу проведення практичних занять ЧПКМ (читання та письмо для розвитку критичного мислення) в умовах кредитно-модульної системи, формування системи знань з дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» та набуття майбутніми лікарями вмінь щодо успішної роботи в умовах ринку.

Вивчення дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» студентами медичного факультету проводиться на IV–V курсах. Згідно з тематичним планом проводяться 20 практичних занять та 10 лекцій. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретній меті з кожної теми. На останньому практичному занятті проводиться підсумковий модульний контроль. Максимальна оцінка за кожне заняття (тему) складає 12 балів, мінімальна – 6 балів. Форма проведення підсумкового модульного контролю є стандартизованою і включає конт-

роль теоретичної (запитання і тести) та практичної підготовки (задачі, заповнення медичної документації). Максимальна оцінка за підсумковий модульний контроль складає 80 балів. Мінімально допустима кількість балів за підсумковий модульний контроль складає 50 балів. У процесі вивчення дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я» студенти повинні засвоїти методи визначення та аналізу основних показників громадського здоров'я у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають, ознайомитися з принципами оцінки організації та якості надання різних видів медичної допомоги, сформувати знання з питань втрати працездатності та порядку організації експертизи працездатності, оволодіти принципами розробки заходів покращення здоров'я населення та прийняття управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я.

У процесі проведення практичних занять з соціальної медицини особливої уваги заслуговує метод «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» (ЧПКМ). На сьогодні метод ЧПКМ реалізується в освітніх системах 29 країн світу і включає систему конкретних методичних прийомів і стратегій. Програма ЧПКМ є спільною пропозицією Міжнародної асоціації читачів, університету Північної Айови США (Ч. Темпл, Д. Стіл, К. Мередіт), Інституту відкритого суспільства Джорджа Сороса та Національного фонду Сороса. Слід зазначити, що даний метод є універсальним, міжпредметним, відкритим до взаємодії з іншими педагогічними підходами й методиками. Саме цей метод дає можливість студентам вчитися актуалізувати наявні знання, співвідносити стару інформацію та нові дані, підсумовувати і систематизувати, ставити питання, виробляти власну думку, при цьому враховувати точки зору інших, виражати свої думки чітко, впевнено і коректно, аргументувати свою точку зору, а найважливіше – самостійно здобувати знання (академічна мобільність). Ще одним з позитивних моментів даного методу слід відзначити розвиток комунікативних навичок студентів, що не входить в програму навчання класичного вищого навчального закладу, проте є найважливішою вимогою сучасності для реалізації ефективного працевлаштування в конкурентних умовах. Для цього весь навчальний процес тісно пов'язується з конкретними життєвими завданнями і проблемами, з якими майбутні фахівці зустрічатимуться в реальному житті [3]. В основі методу ЧПКМ лежить базова модель, що складається з трьох фаз: виклику, реалізації, рефлексії. Перша фаза орієнтована на актуалізацію наявних знань, формування особистісного інтересу до отримання нової інформації та ціннісного ставлення до предмету. Оскільки при цьому поєднуються індивідуальна та групова форми роботи, участь студентів в освітньому процесі активізується. Головними завданнями другої фази є пошук інформації, співвід-

несення нового з раніше відомим, систематизація, власні роздуми, оцінка. Читання надає можливість задуматися про природу досліджуваного об'єкта шляхом співвіднесення старої і нової інформації. На цьому етапі за допомогою низки прийомів викладач допомагає студентам відслідковувати процес пізнання. Третя фаза спрямована на підсумовування і систематизацію нової інформації, вироблення власного ставлення до досліджуваного матеріалу і формулювання питань для подальшого обговорення [2].

Проаналізуємо модель практичного заняття з курсу соціальної медицини на тему: «Фактори, які впливають на здоров'я людини» з використанням методу ЧПКМ (дидактичний прийом – розподіл на кластери). Технологічні етапи за методом ЧПКМ:

1 етап. Виклик (мотивації, інтерес до теми). На дошці записується вираз «Фактори здоров'я». Студенти об'єднуються в малі групи і пропонують слова, ідеї, які викликають у них асоціативні зв'язки в контексті запропонованої теми. Кожна група формує і озвучує свою позицію щодо зазначеної проблеми. Викладач на дошці записує попередній кластер ідей.

2 етап. Реалізація. Студентам пропонується текст для читання «Фактори здоров'я. Методологія їх дослідження». На аркуші паперу, який розділений на дві частини вертикальною лінією (прийом «Подвійний щоденник»), у лівому стовпчику студенти записують ідеї і цитати з тексту, які є для них новими й цікавими, а правий – відводиться для коментарів, запитань і посилань на іншу інформацію, якою вони володіють з даної теми. Студенти обмінюються власними думками в групах, відбувається систематизація отриманої інформації. Всі ідеї поділяються за змістом на декілька категорій, в результаті чого формується розширений кластер.

3 етап. Рефлексія. На цьому етапі відбувається порівняння нової інформації із початковими записами на дошці, обговорення нових аспектів досліджуваної проблеми, які вимагають додаткової інформації. Студенти оцінюють свою діяльність на кожному етапі, вказують на його значимість, відзначають нові знання, які отримали в процесі читання.

Варто зауважити ще одну важливу функцією методу ЧПКМ – виховання соціальної відповідальності у студентів, оскільки підготовка майбутніх лікарів до ефективної професійної діяльності вимагає розвитку в них певних пізнавальних навичок: осмислювати досвід, приходити до певних висновків, логічно вибудовувати ланцюжок доказів, формувати власну думку, відстоювати позицію. Для формування цих навичок і здібностей потрібно не тільки засвоєння певного багажу знань, але й поступове «входження» в соціальне середовище з певними принципами і світоглядом, а для цього необхідним є розвиток навичок спільної діяльності, комунікативних навичок тощо, які

забезпечуються в процесі застосування інноваційних методів навчання.

Висновки. Під час навчання за спеціальністю «Лікувальна справа» майбутні лікарі отримують теоретичну та практичну підготовку з дисципліни «Соціальна медицина та організація охорони здоров'я». Серед інноваційних методів, що виправдовують себе в практиці освітньої діяльності кафедри, є використання методу «Чи-

тання та письмо для розвитку критичного мислення» (ЧПКМ). Застосування такої форми навчання в умовах кредитно-модульної системи дозволяє інтенсифікувати знання та вміння студентів, мотивує їх до аналізу інформації та критичного мислення. Для забезпечення якісної підготовки фахівців необхідно забезпечувати подальший пошук і впровадження інноваційних методів у навчальний процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. — 2015. — № 1 (4). — С. 27—33.
2. Губіна Н.В. Етика і деонтологія у фармації: нові аспекти викладання в рамках кредитно-модульної системи / Н.В. Губіна // Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. — 2015. — Вип. 1(51). — С. 266—268.
3. Мороченкова И.А. Проблемы и пути формирования критического мышления студентов университета / И.А. Мороченкова // Проблемы высшего и среднего образования. — 2005. — № 6. — С. 12—18.
4. Москаленко В.Ф. Громадське здоров'я / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева. — Вінниця: Нова Книга, 2013. — 560 с.

D.V. DANKO

Uzhhorod National University, Faculty of Medicine, Department of Social Medicine and Hygiene, Uzhhorod

NEW ASPECTS OF TEACHING SOCIAL MEDICINE AND ORGANIZATION OF HEALTH CARE AS PART OF CREDIT-MODULAR SYSTEM

This article presents the experience in teaching the subject "Social medicine and organization of health care" within credit-modular system by applying the method Reading and Writing for Critical Thinking (RWCT). The method is based on cognitive phased analyse of the content of educational materials and promotes the development of analytical skills critical thinking about different kinds of written information. There have been the current criteria of evaluation and testing.

Key words: social medicine and organization of health care, public health, credit-modular system, reading and writing for critical thinking (RWCT)

Стаття надійшла до редакції: 25.11.2016 р.